

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ОСНОВИ СЮЖЕТНОЇ КОМПОЗИЦІЇ

(назва)

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальності: 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)

Обмеження для вибору: пререквізити: «Композиція», «Рисунок», «Живопис»

Кількість кредитів (годин): 4 (120)

денна форма: 8 - лекції; 40 - практичні; 72 - самостійна робота;

заочна форма: 4 - лекції; 8 - практичні; 108 - самостійна робота

Мова викладання: українська

2. Інформація про викладача

ПІБ: Шишман Іван Іванович

Науковий ступінь, вчене звання, посада: приват-професор, заслужений художник України

Кафедра: музичного та образотворчого мистецтв

Робочій e-mail: i.shishman@gmail.com

Години консультацій на кафедрі: четвер, 14.40-16.00

3. Цілі дисципліни та результати навчання

Предмет вивчення навчальної дисципліни є: «композиція», як взаємозв'язок частин; результат творчого процесу; процес формування твору і розкриття теми; наука про специфіку картини; теорія й практика, принципи побудови і процес творення, сприймання і аналізу художнього твору й творчого процесу.

Метою вивчення дисципліни «Основи сюжетної композиції» є: забезпечення відповідно Державним стандартам загальними знаннями студентів про основні правила та закони композиції образотворчого мистецтва, про формування композиційних вмінь сюжетної композиції, зображення портрету, пейзажу, натюрморту на основі традицій українського народу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1. Знання:

- державного стандарту і навчальних програм з образотворчого мистецтва (курсу за вибором, виду позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах та виду позашкільної роботи з учнівською молоддю, а також у роботі позашкільного закладу мистецької освіти);

- знання та використання сучасних джерел удосконалення власної художньо-педагогічної діяльності;

- знання методів, способів, планування та керування художньо-творчою або мистецько-освітньою діяльністю учнів та вихованців під час позаурочної та позакласної роботи;

- розуміння місця й специфіки образотворчого мистецтва в системі часово-просторових мистецтв, системи фахових знань у площині навчального предмету «Образотворче мистецтво».

2. Уміння:

- зображати об'єкти навколишнього середовища засобами різних видів образотворчого мистецтва, застосовувати знання й практичні навички з композиції;
- інтерпретувати та оцінювати твори образотворчого мистецтва;
- володіти технікою та технологією створення художнього твору, культурою виконання та оформлення творчої роботи; створювати та реалізовувати власні художні ідеї в образотворчій діяльності;
- використовувати інформаційні технології в освітньому процесі та художній діяльності;
- бачити і розуміти зв'язки та взаємну обумовленість між різними складниками художнього процесу, визначати місце українського мистецтва в великому обсязі світової художньої культури, аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової культури;
- осмислювати досягнення світового та національного образотворчого мистецтва та шляхи їх використання у власній професійній діяльності, пропагувати і розповсюджувати отримані знання з метою підвищення культурного рівня вихованців;
- проектувати та організовувати власну професійну діяльність, структурувати навчальний матеріал у відповідності до навчальної програми, здійснювати рефлексію, оцінку та корекцію власної художньо-педагогічної діяльності відповідно до отриманих результатів;
- творчих і практичних навичок, що сприяють активній участі у комплексному формуванні виробничого і предметно-побутового середовища, яке створює умови для художньо-естетичного розвитку особистості;
- впроваджувати в освітню практику набуті знання сучасних методик і технологій художньо-естетичної освіти учнів;
- орієнтуватися у загальних та специфічних методах діагностування навчальних досягнень вихованців;
- сприяти гармонійному розвитку особистості засобами образотворчого мистецтва, використовувати його соціалізуючі можливості, у процесі художньо-естетичної діяльності, готувати вихованців до свідомого вибору життєвого шляху.

4. Зміст дисципліни

Тема № 1. Роль композиції в образотворчому мистецтві

Визначення понять «композиція», «конструкція», «компонування».

Композиція картини. Теорія композиції як наука. Роль композиції у вихованні вчителя-художника. Сучасний підхід до проблеми композиції: «зміст – форма», «структура – образ». Композиція – творча діяльність.

Тема № 2. Основи теорії композиції

Сприйняття картинної площини. Принципи сприйняття. Фігура – фон. Види композиції. Уміння компоувати елементи зображення. Різні підходи спеціалістів до визначення поняття «композиція»: А.Матісс, В.Фаворський, К.Юон, Є. Кібрик, М.Волков. Співвідношення і пропорції. Масштабність. Контрастність, специфічні особливості або аналогічні співвідношення. Групування елементів. Формальні співвідношення елементів. Закони композиції: цілісність, виразність та креативність. Ритмічний, метричний ряди. Періоди рядів. Симетрія, асиметрія в композиції.

Тема № 3. Організація замкненої композиції

Зображення в замкненій композиції. Виняткова риса замкненої композиції – наявність полів. Цілісність зображення проявляється в буквальному значенні – на будь-якому фоні композиційна пляма має чіткі контури, усі композиційні елементи тісно пов'язані між собою, сполучення пластичні.

Тема № 4. Відкрита композиція

Двозначність заповнення зображуваного простору при відкритій композиції. Деталі, котрі виходять за межі рами і які легко уявити не в картині, або це великий відкритий простір, у котрий втілюється фокус композиції, який дає початок розвитку, та руху підпорядкованих елементів. Центробіжність відкритої композиція; тяжіння до поступового руху або руху, що розширюється по траєкторії спірально. Вона може бути частково складною, але завжди в

кінцевому результаті віддаленою від центру. Нерідко і сам центр композиції відсутній, частіше композиція складається з великої кількості рівнозначних міні-центрів, які заповнюють поле зображення.

Тема № 5. Підпорядкування другорядного головному, тобто наявність домінанти

Роль композиції в образотворчому мистецтві Змістовий центр композиції. Головний елемент композиції зазвичай зразу звертає на себе увагу, а йому підпорядковуються всі інші. Фокус композиції визначає всю картину. Виконання однофігурної та багатофігурної композиції.

Тема № 6. Статична та динамічна композиція

Композиції першого типу стійкі, нерухливі, часто симетрично врівноважені, спокійні, мовчазні, створюють враження самоутвердження, мають у собі не ілюстративний опис, не подію, а глибину, філософію. Другий тип композиції зовні нестійкий, схильний до руху, асиметрії, відкритості, добре відображає наш час з його швидкісним ритмом, калейдоскопічністю життя, прагненням новизни, зі стрімкістю моди, з кліповим мисленням. Динаміка часто виключає велич, базування, класичну завершеність; помилковим є враження, що робота над динамікою дуже проста. Динамічні композиції складніші та індивідуальніші, тому вимагають чіткого продумування та віртуозного виконання. Розробка композиції дизайну інтер'єра та ландшафту.

Тема № 7. Накладання фігур та врізування. Оверлепінг

За композиційною дією накладання та врізування – це групування, що проходить через контури фігур. Розміщення фігур або ж їх елементів один під іншим, часткове перекриття силуетів є моделлю композиційної схеми картини під час передавання ближніх, середніх і дальніх планів, лінійної та повітряної перспектив. Особливо ефективним цей прийом є тоді, коли одночасно використовується зміна кольору, контрасту та масштабу з віддаленням планів. Оверлепінг – часткове співпадання або накладання однієї форми на іншу. Існує два випадки оверлепінгу: один об'єкт знаходиться перед іншим і контур переднього зображується повністю, а ті, що знаходяться на дальньому плані частково перекриті і контур переривається; один об'єкт знаходиться попереду іншого, але контури обох предметів зображуються повністю, оскільки один і той же простір належить одразу двом об'єктам.

5. Політика курсу

Відвідування навчальних занять

Згідно з «Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» студенти мають обов'язково бути присутніми на лекційних і практичних заняттях. Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, був відсутній на практичному занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущене заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

Академічна доброчесність

Студенти мають дотримуватись правил академічної доброчесності відповідно до «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики». Наявність академічного плагіату в студентських доповідях є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

Використання технологій штучного інтелекту

Не передбачено

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

*Шкала та схема формування підсумкової оцінки
Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в
підсумкову оцінку за традиційною шкалою*

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	відмінно
70-89	добре
51-69	задовільно
26-50	незадовільно
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на практичних заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0.7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів – поточний контроль	16 балів (проміжний контроль)

Форма проміжного контролю

Проміжний контроль (МКР) проводиться у вигляді перегляду академічних робіт.

Форми підсумкового контролю: залік

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно виконує всі пункти вимог до виконання замальовоків та ескізів, допускається деяка незавершеність роботи при виконанні всіх пунктів; незначні помилки
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, проте немає уміння підкорити деталь великій формі; допускаються незначних помилок і неточностей за всіма пунктами; наявність однієї істотної помилки з композиції, пропорції, побудови предметів, виявлення форми предметів тоном, передачі простору
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, проте демонструє наявність двох істотних помилок за такими пунктами, як: композиція, пропорції, побудова предметів, виявлення форми предметів тоном, передача простору; помилки пропорціях, побудові предметів, перспективі; йде процес змальовування натури, а не усвідомлене рисування; відсутнє розуміння конструкції предмета, побудови і перспективи
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте має уявлення про перспективу, пропорції, постановку предметів на площині, але застосувати на практиці не може; йде процес змальовування; відсутні знання перспективи, пропорцій, постановки предмета на площині; рисунок ведеться

	вродзріб; студент не бачить різниці між площинним і тривимірним зображенням; повна відсутність розуміння побудови тривимірної форми в умовному просторі аркуша
1 бал	Оцінюється робота студента, який не має головних понять про змінювання простих предметів у просторі, в перспективі, і не може відтворити на аркуші у геометричних та світлотіньових проявах. Не володіє композицією
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань

**Критерії оцінювання завдань самостійної роботи з дисципліни
«Основи сюжетної композиції»**

Вид	Максимальна кількість балів
Малюнок: композиція	5
Виконання завдань сюжетної композиції	5
Реферат: Характерні риси й образотворчі можливості сюжетної композиції.	5
Завдання по оволодінню способами сюжетної композиції.	5

Критерієм оцінювання *композиції малюнку* є: правильне розташування малюнку на папері із дотриманням правил золотого перетину. *Виконання завдань сюжетної композиції* оцінюється за такими критеріями: розташування на папері, дотримання правил постановки предмету на площині, відчуття тривимірної форми. *Реферат* оцінюється високою оцінкою, коли містить повне розкриття теми, простежується самостійність написання, наявність презентаційних матеріалів.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Питання теоретичного спрямування	10 балів
Питання практичного спрямування	20 балів
Усього	30 балів

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного, проміжного контролю. Здобувачі успішно складають залік, якщо виконали усі види завдань, визначені у робочій програмі навчальної дисципліни, мають достатню кількість балів за поточний контроль (не менше 35 балів), проміжний контроль (не менше 16 балів).

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Антонович Є., Удріс І. Українське мистецтво кінця 19 – поч. 20 століття: Національне образотворче мистецтво в працях вчених київської школи / Є.Антонович, І.Удріс. – К.: Альтерпрес, 2007. – 267с.
2. Белявський І.Г., Кишинська А.Н. Сповідь пасинка віку і небагато історичної психології: Художник О.М.Карпушкін / І.Г. Белявський, А.Н. Кишинська. – Одеса: ОКФА, 1997. – 472 с.
3. Величко Ю.В. Український живопис. К.: Мистецтво, 1989. 191 с.
4. Гургула І.Я. Народне мистецтво західних областей України. К., 1966. 214 с.
5. Дідик Н. Я. Основи композиції: навч. альбом-посібник. Ужгород: Мистецька лінія, 2009.
6. Історія української та зарубіжної культури: Навч.посіб. / Б.І. Білик, Ю. А. Горбань та ін.; за ред. С. М. Клапчука, В. Ф. Остафійчука. – К.: Вища шк.; Знання, 2000. 326 с.
7. Куленко М. Я. Основи композиції в образотворчому мистецтві. – К.: КНУБА, 2001.
8. Лесняк В. Графічний дизайн. – К.: Біос Дизайн Букс, 2009.
9. Пасічний А. М. Образотворче мистецтво. Словник-довідник.
10. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2008. 216 с.

11. Щербина В. Г. Композиційні вправи як засіб управління розвитком творчих здібностей студентів художньо-графічного факультету: [навчально-методичний посібник) / Володимир Григорович Щербина. • Кривий Ріг. 1998. — 90с.
12. Щербина В Г Конструктивна системахудожньоїкомпозиції//Мистецтво та освіта-2002-№4. -с. 2-7.
13. Щербина В.Г. Практична композиція / В.Г.Щербина// Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів; Міністерство освіти і науки України.–Кривий Ріг: Видавничий дім, 2009. – 180 с.

Затверджено на засіданні кафедри музичного та образотворчого мистецтв
від 06 лютого 2024 р., протокол № 7